

6. Public archives of Vinnytsya region F. R-3666. – Op. 2 – Sp. 63 – 55 pp.
7. Maryahin G. (1952) *The tax system of the USSR*. Moscow: Gosfinizdat (in Rus.)
8. Public archives of Vinnytsya region – F. R-3666. – Op. 2 – Sp. 53 – 55 pp.
9. Maryahin G. (1952) *The tax system of the USSR*. Moscow: Gosfinizdat (in Rus.)
10. Public archives of Vinnytsya region – F. R.-3666. – Op. 2 – Sp. 54 – 80 pp.
11. A. Perekhrest (2011) *Ukrainian village in : 1941-1945, economic and social situation*. Cherkassy: (in Ukr.)
12. Central State Archives of higher authorities and management of Ukraine – F. R-30. – Op. 17. – Sp.6. – 78 pp.
13. Public archives of Vinnytsya region – F. R-3666. – Op. 2 – Sp. 58 – 97 pp.
14. Central State Archives of higher authorities and management of Ukraine F. R-30. – Op. 17. – Sp.6. – 78 pp.
15. Central State Archives of higher authorities and management of Ukraine. – F. R-30. – Op. 17. – Sp.16 – 392 pp.
16. Public archives of Vinnytsya region – F. R-3666. – Op. 2. – Sp. 69. – 115 pp.
17. Public archives of Vinnytsya region – F. R-3666. – Op. 2. – Sp. 59. – 71 pp.
18. Central State Archives of higher authorities and management of Ukraine. – F. R-30. – Op. 17. – Sp.16. – 392 pp.
19. Public archives of Vinnytsya region – F. R-3666. – Op. 2 – Sp. 64. – 47 pp.
20. Central State Archives of higher authorities and management of Ukraine. – F. R-30. – Op. 17. – Sp.31 – 27 pp.
21. Maryahin G. (1964) *Essays on the history of taxes from the population in the USSR*. Moscow: Finance (in Rus.)
22. *The Russian State Archives of Economics.* – F.R. 1562. – Op. 41. – Sp. 113. – 291 pp.

Y. V. Kotyk

TAXATION OF INDIVIDUALS USSR IN 1943-1945 YEARS

Introduction. Restoring and the growth power of the Soviet armed forces, the liberation of the occupied territories and the defeat of Germany held by heroic people and efficient financial and economic policy, part of which is a tax. Therefore, the study of Soviet experience of tax policy in the USSR in 1941-1945 years is the subject of research of modern economists, political scientists, historians.

Purpose - is to show government action on taxation population of the USSR in 1941-1945 years, as an important component of the fiscal, financial-economic policy of the Soviet state.

Results. To increase the power of the army, restore the economy Soviet authorities actively searching sources for growing of incomes, one of them became the taxes from the population.

Citizens of the USSR must pay national and local taxes. The first belonged to the military, with bachelors, single and childless citizens of the USSR, profitable, agricultural, public duty. The local - tax on buildings, land rent and a one-time rent for the collective farms.

Also, to cover war costs were donations from people in the defense fund and their voluntary-compulsory payments for self-taxation and national loan.

Originality. Conclusion. Soviet authorities in 1941-1945 years, and during the exemption of the USSR from German occupation, is managed to save its tax system, restructure the tax burden profitable sectors of particular individuals. The tax burdens in the 1941-1945 is growing. Special attention was given for paid state tax of a private population of the USSR, both in the city and in the countryside. The Soviet tax policy in the USSR in 1941-1945 years on its population had fiscal perspective, persons engaged in private activity - political.

УДК 94 (477) «1943/1950»

О. О. Тітіка

кандидат історичних наук, доцент кафедри
всесвітньої історії та міжнародних відносин Черкаського
національного університету імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ ПРОМИСЛОВИХ КОМБІНАТІВ СИСТЕМИ НАРКОМАТУ (МІНІСТЕРСТВА) МІСЦЕВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УРСР У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОТРЕБ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА В 1943 – 1950 рр.

У статті схарактеризовано виробничу діяльність промислових комбінатів Наркомату (Міністерства) місцевої промисловості УРСР, спрямовану на вирішення завдань післявоєнного соціально-економічного відродження українського села.

Ключові слова: соціально-економічне відродження села, промислові комбінати, продукція виробничого призначення, товари широкого вжитку, побутове обслуговування населення.

Постановка проблеми. У післявоєнне соціально-економічне відродження українського села вагомий внесок зробила місцева промисловість УРСР, зокрема такі її структурні підрозділи, як промислові комбінати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема, яка є об'єктом розгляду в запропонованій публікації, в історіографії й донині малодосліджена, відсутні спеціальні публікації, а наявна в низці праць [1] інформація має фрагментарний характер і не відображає справжній стан виробничої діяльності промислових комбінатів по задоволенню тогочасних нагальних потреб села.

У статті автор ставить *мету* проаналізувати роль промислових комбінатів системи місцевої промисловості України в соціально-економічному відродженні села в 1943 – 1950 рр.

Вклад основного матеріалу. У довоєнний і післявоєнний періоди в системі місцевої промисловості України важливу роль відігравали такі структурні підрозділи галузі, як районні та міські промислові комбінати, на виробництвах, в цехах і майстернях яких виготовлялася продукція виробничого призначення та товари широкого вжитку для потреб населення, а також здійснювалося його обслуговування метало-побутовим ремонтом, індпошивом та ремонтом одягу і взуття. Основну частину виробленої промкомбінатами місцевпрому продукції господарського призначення використовували для виробничих потреб колгоспи, радгоспи й заклади соціальної сфери села, а товарів широкого вжитку й послуг побутового обслуговування – сільські мешканці.

Ще до війни в системі Наркомату місцевої промисловості УРСР було створено 439 районних та міських промкомбінатів, у складі яких функціонувало 1978 цехів, майстерень і виробництв. У 1940 р. ними було надано послуг та вироблено продукції на суму 119, 4 млн. крб., що становило 18 % від загальної вартості виробленої галуззю продукції [2, 26]. Це свідчило про те, що промисловість районного рівня була потужним фактором у справі виробництва різноманітних товарів господарського та споживчого

вжитку й обслуговування потреб населення в регіонах України. Війна перервала розвиток районної промисловості. Більшість промкомбінатів та їхніх виробничих підрозділів під час окупації зазнали майже суцільного руйнування та пограбування.

У визволених від загарбників регіонах республіки партійними та радянськими органами влади відразу ж вживалися заходи щодо відбудови та відновлення роботи промкомбінатів. Їхніми зусиллями вирішувалися питання організації відбудовних робіт, забезпечення будівельними матеріалами та обладнанням, робочою силою та інженерно-технічними працівниками. За короткі строки, переважно зусиллями членів трудових колективів промкомбінатів, ремонтувалися або зводилися поновому виробничі приміщення, розшукувалося, ремонтувалося та монтувалося уціліле устаткування.

Саме завдяки поєднанню цілеспрямованої роботи місцевих органів влади та трудового ентузіазму робітників на визволеній території республіки вже впродовж 1943 – 1944 рр. було створено розгалужену мережу підпорядкованих Наркомату місцевпрому УРСР промкомбінатів, яка значно перевершувала довоєнну. На кінець 1944 р. функціонувало 677 промкомбінатів, у складі яких нараховувалося 6543 підприємства, цехи, майстерні та виробництва, які безпосередньо обслуговували потреби господарства та населення в регіонах. Зокрема, 662 підприємства, цехи і майстерні здійснювали виготовлення та ремонт металовиробів, 309 – виготовляли та ремонтували вози й ходи до них та інше обладнання та облаштування для гужового транспорту (85 займалися виготовленням, а 224 – ремонтом); працювали також 395 деревообробних і бондарних цехів, 127 гончарних майстерень і 800 млинів та олійниць, 2013 майстерень здійснювали пошиття та ремонт одягу й взуття [3, 35; 2, 53]. У загальному випуску продукції місцевою промисловістю республіки за 1944 р. на суму 188,3 млн крб. частка районної промисловості сягала 130 млн крб., тобто 70%. [2, 26]. До кінця 1945 р. кількість промкомбінатів зросла до 780, а кількість підприємств, цехів, майстерень та виробництв у їхньому складі до 7838. Ними було вироблено лише товарів широкого вжитку, які йшли для задоволення найнеобхідніших потреб вкрай зубожілого за роки війни населення, на суму майже 165 млн крб. [4, 4, 17]. До того ж цей обсяг випущеної продукції був досягнутий за найменшого використання нового устаткування та дефіцитної в умовах війни фондової сировини.

Значні позитивні результати у справі відродження та подальшого розвитку системи промкомбінатів були досягнуті у 1946 р. До кінця цього року кількість відбудованих і заново організованих районних та міських промкомбінатів зросла до 883, тобто збільшилася на 444, порівняно з 1941 р. [4, 4]. У наступні роки кількість промкомбінатів зросла ще більше. Була значно зміцнена їхня матеріально-технічна база, зросла забезпеченість новим технологічним устаткуванням, трудові колективи поповнилися кваліфікованими робітничими та інженерно-технічними кадрами. Це дозволило значно розширити обсяги та асортимент виробленої продукції та наданих послуг, підвищити їхню якість. Однак у 1949 – 1950 рр., у зв'язку з проведенням заходів щодо ліквідації частини нерентабельних підприємств

через слабку технічну оснащеність й відсутність місцевої сировинної бази та спеціалізації й концентрації ряд підприємств обласного та районного підпорядкування, кількість промислових комбінатів зменшилася. На кінець 1949 р. у складі галузі функціонувало 603 промислові комбінати, а в 1950 р. – 551 [5, 4].

Однак таке зменшення кількості промислових комбінатів, а також цехів, майстерень та виробництв в їхньому складі, не позначилося на їхній загальній виробничій потужності, яка в кінці четвертої п'ятирічки значно перевищувала довоєнний рівень. Уже в 1948 р. промислові комбінати, разом із підприємствами обласного підпорядкування, виробили валової продукції та надали послуг населенню на суму 416,7 млн крб. (тоді як всі підприємства системи Міністерства місцевої промисловості УРСР виробили валової продукції на 718,4 млн крб.) [6, 20; 7, 4, 38].

У 1946 – 1950 рр. у системі промислових комбінатів були створені нові виробництва з виготовлення товарів широкого вжитку, металевого та гончарного посуду, інвентарю, упряжі, освітлювальних та опалювальних приладів, обладнання та виробів для житлово-комунальних потреб, валяльно-повстяних та шкіряних виробів, бочко-тари, обозу, дерев'яних виробів, меблів та ін. Щорічно збільшувалася номенклатура виробів, покращувалася їхня якість. Було впроваджено низку нових технічних та технологічних удосконалень, які прискорювали виробничий процес і покращували якість товарів. Значно розширився асортимент послуг із обслуговування населення метало-побутовим ремонтом, індопошивом та ремонтом одягу й взуття.

Водночас результати функціонування районної промисловості в 1946 – 1948 рр. свідчили, що в її виробничій діяльності мали місце серйозні недоліки. Значна частина промкомбінатів не виконувала плани виробництва продукції. Поряд із міцними промкомбінатами існували малопотужні, які при великій кількості малих цехів і майстерень виробляли продукцію в невеликих розмірах. Технічна база підприємств промкомбінатів залишалася ще дуже слабкою, багато виробництв не були забезпечені достатньою мірою навіть найпростішим обладнанням та інструментами, більшість виробничих процесів здійснювалася вручну.

На виробничій діяльності промислових комбінатів та їхніх структурних підрозділів негативно позначалися чинники, пов'язані з недостатнім фінансуванням та відсутністю обігових коштів, нестачею фондової сировини й матеріалів, кваліфікованих інженерно-технічних й робітничих кадрів, їх великою плінністю, часом низькою кваліфікацією керівників комбінатів тощо. Організаційно-господарська слабкість, низька продуктивність праці, непомірно високі накладні витрати в значній частині райпромкомбінатів були основною причиною високої собівартості продукції, виробленої районною промисловістю. Багато промкомбінатів були збитковими. Так, зокрема, у 1946 р. 40% райпромкомбінатів закінчили виробничий рік із збитками на загальну суму 13,5 млн. крб. [8, 11]. У наступні роки ситуація суттєво не покращилася.

Однак, незважаючи на величезні труднощі й проблеми, діяльність промислових комбінатів мала позитивні наслідки для вирішення першочергових

завдань повоєнного відродження економіки та соціальної сфери визволених сіл України.

Як відомо, внаслідок війни та злочинної політики окупантів українське село залишилося не лише без технічного потенціалу, а й без таких простих транспортних засобів, як вози та сани (гітлерівці вивезли їх 1 млн 278 тис. одиниць, з яких 664, 4 тис. возів), а також втратило до 80% шкіряної упряжі [9, 179]. Поновлення втраченого обозу для забезпечення транспортних потреб колгоспів і радгоспів було одним із найважливіших і першочергових завдань у справі відродження сільського господарства. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми зробили й промкомбінати. При багатьох з них функціонували спеціальні підприємства, цехи й майстерні на яких вироблялися парокінні та однокінні ходи, вісі, колеса, втулки возів та інша продукція для обозу та шкіряна упряж для тягла. Статистичні дані свідчать, що в системі місцевпрому республіки лише впродовж 1946 – 1948 рр. було вироблено 195,8 тис. возів і ходів, понад 500 тис. шт. вісей, понад 3 тис. т втулок до возів [10, 9–12, 14; 6, 22–31, 58; 11, 28; 12, 24–25], значна частина з яких надійшла сільгоспгосподарствам саме від промкомбінатів.

Промкомбінати були одними із головних виробників і постачальників для колективних й індивідуальних сільських господарств інвентарю та реманенту: кіс, серпів, сап, грабель, лопат, відер, бідонів, дерев'яних діжок, корзин, мотузок, пилок, садових ножів та багато іншого, у чому була велика потреба в післявоєнному селі для повсякденної господарської діяльності сільських мешканців.

З огляду на величезні руйнування, завдані війною і окупантами господарським будівлям, закладам соціальної сфери і житловому фонду (на руїни були перетворені понад 28 тис. сіл, знищено і зруйновано 1 млн 808 тис. селянських хат [13, 230; 14, 156]), важливим напрямом виробничої діяльності промкомбінатів було виготовлення будівельних матеріалів для потреб господарського й житлового будівництва в сільській місцевості. Практично все виробництво основних будівельних матеріалів – цегли, черепиці й вапна – зосереджувалося на заводах і в цехах 250 районних промислових комбінатів, зокрема на 157 невеликих цегляних заводах, які працювали сезонно, немеханізованих, з обмеженими потужностями виробництва. Невеликі обсяги виробництва, ручна праця, а також великі витрати на доставку палива призводили до великої собівартості будівельних матеріалів і збитковості їх виробництва. Незважаючи на ці проблеми й труднощі, на підприємствах промкомбінатів у 1946 – 1950 рр. виготовили 111,2 млн шт. випаленої цегли, 5 млн 268 шт черепиці, 101,6 тис. т вапна [2, 75; 15, 25; 16, 6], значна кількість яких було направлено для будівельних робіт у сільській місцевості. У цехах і майстернях промкомбінатів виготовляли також дверні та віконні блоки.

Промкомбінати виробляли продукцію для забезпечення потреб сільської житлово-комунальної й побутової сфер: пічне литво й колісники, гвіздки, умивальники, кухлі, газові лампи, примуси і керогази, господарське мило, металевий і гончарний посуд, коломаз та інше, а також виготовляли для сільських шкіл парти та навчальні дошки.

Одночасно з виробництвом продукції виробничого призначення й товарів широкого вжитку промкомбінати виконували ще одну надзвичайно важливу функцію – здійснювали обслуговування сільського населення метало-побутовим ремонтом, індопошивом і ремонтом одягу й взуття, виготовляли меблі, надавали перукарські, фото та банно-пральні послуги.

Висновки. Викладене свідчить, що, незважаючи на наявні проблеми і труднощі, відбудовані та введені в дію в 1943 – 1950 рр. промислові комбінати системи Наркомату (Міністерства) місцевої промисловості УРСР відіграли вагомую роль у вирішенні першочергових завдань повоєнного відродження економіки та соціальної сфери сіл України. Вироблена ними продукція та надані послуги населенню були надзвичайно цінними в умовах післявоєнного лихоліття. Важливе значення мало й те, що створення в структурі промкомбінатів виробничих підрозділів у сільських райцентрах та великих сільських населених пунктах дозволяло залучити до продуктивної праці в суспільному виробництві сільське населення, зокрема інвалідів війни, виготовляти продукцію переважно за рахунок місцевої сировини та матеріалів.

Список використаної літератури та джерел:

1. Тітика О.О. Відбудова та робота районних і міських промислових комбінатів системи Наркомату місцевої промисловості УРСР по забезпеченню потреб населення та місцевого господарства в початковий період повоєнного відродження (1943–1945 рр.) / О.О. Тітика // *Велич подвигу народного: Зб. наук. статей.* – Одеса: Одеський національний університет ім. І. І. Мечнікова, 2006. – С. 174–179; її ж *Районні та міські промислові комбінати системи Наркомату (Міністерства) місцевої промисловості УРСР у 1943–1950 рр. : відбудова, функціонування й роль у забезпеченні потреб економіки та населення республіки / О.О. Тітика // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За ред. проф. І.С. Зуляка.* – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2014. – Вип. 1. – С. 92–97; її ж *Відбудова і функціонування місцевої промисловості України в 1943–1950 рр. Монографія / О.О. Тітика.* – Черкаси : “Вертикаль”, 2015. – 186 с.
2. Центральний державний архів вищих органів влади України (далі – ЦДАВО України). – Ф. Р-4990. – Оп. 1. – Спр. 29.
3. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГО України). – Ф. 1. – Оп. 76. – Спр. 152.
4. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 76. – Спр. 206.
5. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 78. – Спр. 360.
6. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 23. – Спр. 5885.
7. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 23. – Спр. 6111.
8. ЦДАВО України. – Ф. Р-4990. – Оп. 1. – Спр. 148.
9. Перехрест О.Г. Українське село в 1941 – 1945 рр.: економічне й соціальне становище : монографія / О.Г. Перехрест; НАН України; Ін-т історії України. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – 668 с.
10. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 76. – Спр. 210.
11. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 76. – Спр. 3993.
12. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 76. – Спр. 309.
13. *Історія України / під ред. В.А. Смолія.* – К., 1997.
14. *Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941 – 1945 рр.: в 3-х т.* – К., 1969. – Т.3.
15. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 30. – Спр. 2589.
16. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 76. – Спр. 320.

References

1. Titika O.O. Reconstruction and activity of the district and urban integrated complexes of the system of People's Commissariat (Ministry) of the local industry of the USSR in the process of serving the needs of the population and local households at the beginning of post-war recovery (1943 – 1945) / O.O. Titika // *The greatness of folk heroism: Coll. Scient. articles.* – Odessa: Odessa national university named after I. I. Mechnikova, 2006. – P. 174–179; *ibid.* District and urban integrated industrial complexes of People's Commissariat (Ministry) of local industry of Ukrainian Soviet Socialist Republic in 1943–1950: reconstruction, functioning and place in serving the needs of the economy and the population of the republic / O.O. Titika // *Scientific notes of Ternopil national pedagogical university named after Volodymyr Hnatiuk. Series: History / Under edit. of Prof. Zulyak.* – Ternopil: Publishing house of TSMU named after V. Hnatiuk, 2014. – Vol. 1. – P. 92–97; *ibid.* Recovery and functioning of local industry of Ukraine in 1943 – 1950. Monograph / O.O. Titika. – Cherkasy: "Vertikal", 2015. – 186 p.
2. Central state archive of Supreme bodies of power and administration of Ukraine (CSASPAU). – F. R- 4990. – Op. 1. – C. 29.
3. Central state archive of Public Organization of Ukraine (CSAPOU). – F. 1. – Op. 76. – C. 152.
4. CSAPOU. – C. 206.
5. CSAPOU. – Op. 78. – C. 360.
6. CSAPOU. – Op. 23. – C. 5885.
7. CSAPOU. – C. 6111.
8. CSASPAU. – F. R- 4990. – Op. 1. – C. 148.
9. Perehrest O.G. *The Ukrainian village in 1941–1945: economic and social situation. Monograph.* / O.G. Perehrest; NAS Ukraine; Institute of History in Ukraine. – Cherkasy, B. Khmelnytskyi National University at Cherkasy, 2011. – 668 p.
10. CSAPOU. – F. 1. – Op. 76. – C. 210.
11. CSAPOU. – C. 3993.
12. CSAPOU. – C. 309.
13. *History of Ukraine / under edit. V. A. Smolyi.* – K., 1997.
14. *The Ukrainian SSR in the Great Patriotic war of the Soviet Union 1941 – 1945; 3 vol.* – K., 1969. – Vol. 3.
15. CSAPOU. – F. 1. – Op. 30. – C. 2589.
16. CSAPOU. – Op. 76. – C. 320.

O.O. Titika

THE ROLE OF THE INDUSTRIAL COMPLEXES OF PEOPLE'S COMMISSARIAT (MINISTRY) OF LOCAL INDUSTRY OF THE UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC IN SERVING THE ECONOMIC AND SOCIAL NEEDS OF UKRAINIAN VILLAGE IN 1943-1950

Introduction. The local industry of the USSR, particularly such vitally important structural units as the district industrial complexes, made a great contribution into the post-war reconstruction of Ukrainian village.

Purpose. In the following abstract the author sets the goal to analyze the role of the industrial integrated complexes in the process of social-economic recovery of villages in 1943–1950.

Methods. The complex of the general cognitive scientific and specific methods had been employed in course of writing the abstract.

Results. It has been displayed that the industrial complexes played an important part in solving problems of transport maintenance of agricultural production process. In many of these enterprises there existed special workshops and craft shops producing wagons, axles, wheels and other products for baggage and harness for cartages. The industrial integrated complexes were among main producers of tools and utensils for collective and individual farms. The important trend of the industrial integrated complexes' work was

producing of construction materials for reconstituting destroyed business premises of collective and state farms, schools and social housing of villagers. Almost all production of bricks, tiles and lime necessary for the needs of villages was concentrated in factories and workshops of industrial complexes. They manufactured a range of products to meet the needs of housing and consumer sectors. Along with the production of industrial items and consumer goods the industrial complexes performed another vital function – they provided services for the rural population, particularly domestic metal repair, custom tailoring and repairing clothes and shoes, also they provided barbershops, photos and bath and laundry services.

Originality. It is for the first time that activity of the local industrial integrated complexes has been analyzed within the framework of the tasks necessary to be solved for the post-war recovery process of Ukrainian village.

Conclusion. The foregoing shows that despite the existing problems and difficulties the local industrial complexes of the USSR played a significant role in solving the priorities of the postwar revival of economy and social sphere of Ukrainian villages. The issue stated seeks further and more profound scientific investigation.

УДК 94(477) «1941/1944»

О. О. Яшан

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України та суспільних дисциплін Черкаського державного технологічного університету

КОЛІЗІЇ ОКУПАЦІЙНОГО ЖИТТЯ (1941 – 1944 рр.)

У статті проаналізовано співіснування на окупованій території України місцевого населення з представниками окупаційних властей, Вермахту. Розкрито сутність і зміст «нового порядку». Відтворено картину окупаційної буденності, тогочасну психологічну атмосферу.

Ключові слова: Друга світова війна, окупація України, «новий порядок», усна історія, людська пам'ять.

Постановка проблеми. Друга світова війна була однією з найвагоміших подій ХХ ст., що суттєво вплинула на подальший історичний розвиток людства. Звернення до її дослідження в Україні залишається актуальним і дотепер, що пов'язано з існуванням ряду аспектів, які не залишають байдужими широке коло людей. До них, на нашу думку, належить і проблема співіснування на окупованій території України місцевого населення з представниками окупаційної влади, Вермахту. Через складність та багатоаспектність цієї проблеми цілий ряд її важливих сюжетів раніше перебував поза фокусом дослідницького пошуку, особливо це стосується наукових доробок радянської історіографії. Питання, пов'язані з співіснуванням населення України з представниками окупаційної влади та армією, в СРСР були об'єктом найпильнішої уваги цензури. Навіть найменші спроби висвітлювати їх із суто наукової точки зору об'єктивно наштовхувалися на негайну жорстку протидію, як правило, у вигляді прямої заборони. У наукових доробках увагу звернено лише на расову сутність нацистського окупаційного режиму і страждання тих, хто потрапив під його владу. Однак установка на показ терористичної сутності окупаційного режиму не стосувалася делікатних, з погляду партійно-радянської ідеології й класових підходів до висвітлення історії